

การจัดการความรู้เท่าที่ฉันเข้าใจ

สิริพร กุ่ยกระโทก

การจัดการความรู้ไม่ได้มีบทบาทอยู่ในหมู่นักวิชาการ ครู หมอ หรือคนในวัยทำงาน เท่านั้น อาจจะกล่าวได้ว่า การจัดการความรู้มีอยู่ทุกหนทุกแห่งก็ว่าได้ ขอแต่เพียง ณ ที่นั้น รู้จักกระบวนการจัดการที่จะจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบนั้น ต้องทำอะไร ความรู้นั้นจึงจะเผยแพร่ หรือจัดเก็บไว้ไม่ให้สูญสิ้นไปกับกาลเวลา

ในฐานะที่เป็นครูที่จัดการความรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ คลุกคลีกับความรู้มานานนับปี แต่จะมีครูสักกี่คนที่รู้ว่า ความรู้ที่ตนมีอยู่นั้น นั่นคือ ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวตนของตัวเอง ซึ่งเป็นการง่ายที่จะอธิบายให้ครูทุกคนรู้ว่า สิ่งที่เราเหล่าบรรดาครูจะทำได้ดีกว่าอาชีพอื่นๆ นั่นก็คือ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และเหล่าบรรดาครูจะทำได้ดีมากกว่าอาชีพอื่นๆ นั่นก็คือ การสอนนักเรียนให้รู้จักและปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ได้ นั่นเอง

เหมือนอย่างที่คุณเขียนได้นำกระบวนการจัดการความรู้ไปสู่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สอนให้นักเรียนได้รู้จักและปฏิบัติได้ถูกต้องในเรื่องของการจัดการความรู้ โดยไม่ต้องอธิบายให้นักเรียนได้รู้ว่า การจัดการความรู้คืออะไร ปฏิบัติอย่างไร มีวิธีดำเนินการได้อย่างไร ผลเป็นอย่างไร แต่กลับนำกระบวนการจัดการความรู้ไปลงสู่นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างจริงจังกันเลย ในชั้นเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ในแต่ละวัน นักเรียนจะมีชั้นเรียนของแต่ละวิชา จำนวน 5 ชั่วโมงต่อ 1 วัน ซึ่งในแต่ละชั่วโมงนักเรียนก็สามารถจัดเก็บความรู้ หรือจัดการความรู้ได้หลายครั้งในแต่ละวันทีเดียว ตัวอย่างเช่น ในชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้องหนึ่ง นักเรียนได้เรียนรู้เรื่อง Me and My Family จุดประสงค์ของการเรียนในชั่วโมงนี้ ได้แก่ นักเรียนสามารถบอกและเขียนชื่อการลำดับญาติในครอบครัวของตนเองได้ นักเรียนสามารถบอกจำนวนพี่น้องหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้ เมื่อนักเรียนทั้งห้องเรียนรู้และสามารถบอกชื่อจำนวนพี่น้องหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้แล้ว ผู้เขียนได้นำกระบวนการจัดการความรู้มาปฏิบัติในชั้นตอนนี้เอง คือจัดกลุ่มให้นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้องหรือสมาชิกที่มีจำนวนเท่ากันไว้ด้วยกัน เท่ากับได้เป็นพวกเดียวกัน และนอกจากนั้น นักเรียนยังแบ่งจำนวนหรือเพศของพี่น้องหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้ นี่เป็นการจัดการความรู้ของวิชาภาษาอังกฤษ ในหน่วยเรื่อง Me and My Family

วิชาภาษาอังกฤษเท่านั้นหรือที่จัดการความรู้ได้ ไม่ใช่เลย ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ความรู้มีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง เราไม่ได้จัดการความรู้เหล่านี้เลย เท่ากับว่า นักเรียนยังไม่รู้จักสรุปกับความรู้ที่ได้เรียนรู้มาให้เป็นหมวดหมู่ของตนเอง ปล่อยให้รู้แล้วรู้เลย ไม่มีความหมายอะไร ขึ้นมาหลังจากที่ได้เรียน หรือชั่วโมงเรียนได้ผ่านไปแล้ว

เมื่อถึงการเรียนในชั่วโมงและวิชาต่อไป นักเรียนอาจจะเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องคำควบกล้ำ เมื่อนักเรียนเรียนรู้จนจบเรื่องแล้ว ครูอาจจะหาคำควบกล้ำมาจำนวนหนึ่ง และให้นักเรียนจัดกลุ่มให้คำควบกล้ำเหล่านี้ การจัดกลุ่ม เช่น คำควบกล้ำ กร กล คล คร ฯลฯ เท่ากับเป็นการจัดการความรู้ในวิชาภาษาไทยในเรื่องของ คำควบกล้ำ ก็ได้

หรือในชั่วโมงเรียนพลศึกษา นักเรียนได้เรียนวิธีการออกกำลังกายแบบบริหารส่วนต่างๆ ของร่างกาย อันได้แก่ การสลับขาทั้งสองข้างสลับกัน นักเรียนเข้าใจแล้วว่า การออกกำลังกายให้ครบทุกส่วนดีของอวัยวะต่างๆ ของร่างกายนั้นเป็นเรื่องที่ดี คราวนี้ นักเรียนก็ต้องจัดการความรู้ที่ได้ว่า การออกกำลังกายในท่าใดที่เป็นการออกกำลังกายที่ให้ประโยชน์กับอวัยวะส่วนใด การสลับขาทั้งสองข้างสลับกัน ให้ประโยชน์ในการออกกำลังกายส่วนใด เป็นต้น

เมื่อสอนให้นักเรียนรู้จักการจัดการความรู้อันดีแล้ว คราวนี้หันมาดูการจัดการความรู้ของครูผู้สอนกันบ้าง ก่อนที่จะจัดการความรู้ ก็ต้องรู้กันก่อนว่า ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นั้น ประกอบด้วยโครงสร้างสาระวิชาอะไรบ้าง ในแต่ละสาระวิชา ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้เรื่องอะไร แบ่งเป็นมาตรฐาน หรือ หน่วยการเรียนรู้ก็ได้ ก็แล้วแต่ภายในโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ยึดรูปแบบการสอนแบบใด เช่น แบบบูรณาการ จะต้องจัดการความรู้ไปตามหน่วยของการเรียนรู้ หากไม่ได้จัดการสอนแบบบูรณาการ จัดไปตามหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร ก็ต้องมาศึกษากันว่า จะจัดการความรู้ในสาระวิชาต่างๆ ก่อน แล้วจึงมาจัดการความรู้กับสาระวิชาอื่นๆ ที่เทียบเคียงกันได้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษกับภาษาไทยนั้น เน้นทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงจะพบกับแก่นของความรู้ และดำเนินการไปยัง ชุมของความรู้ ต่อไปได้ ส่วนกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ ก็ต้องมาดูสาระหลักสูตรของแต่ละสาระว่าจะสามารถเทียบเคียงกันไปได้หรือไม่ เช่น คณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์ หรือ สังคมศึกษากับสุขศึกษาพลศึกษา เป็นต้น

เมื่อโรงเรียนได้มีการจัดการความรู้ตั้งแต่ระดับนักเรียนในแต่ละกลุ่มสาระวิชา ตลอดจนครูผู้สอนได้มีการจัดการความรู้ด้วยการเล่าเรื่องพ้องกันทุกๆ สาระวิชาแล้ว ก็จะทำให้เกิดแก่นของความรู้ และชุมของความรู้ตามมาอย่างมากมาย

การจัดการความรู้ตามที่ฉันเข้าใจมีเพียงเท่านี้ หากผู้ที่มีความรู้เรื่องการจัดการความรู้ อย่างถ่องแท้ ช่วยกรุณาอ่านความคิดของฉัน และบอกฉันด้วยว่า ฉันเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้ ถูกต้องแล้ว....หรือยัง
